

Zala-Somogyi Közlöny.

Ismeretterjesztő lap

szépirodalom, kereskedelem, ipar, gazdaság, tudomány és művészet köréből.

Megjelen:

Minden hó 1-én, 10-én, és 20-kán
egész ivon.

Szerkesztői Iroda és kiadó hivatal:

WAJDITS JOZSEF könyvkereskedésében.

Előfizetési feltételek:

Helyben háshoz hordással és vidékre postán küldve:

Egész évre: 4 frt. — kr.

Fél évre: 2 „ — „

Évnyelvre: 1 „ — „

Hirdetések:

A hat hasábon postásdíj 1-ször 7 kr.
2-szor 6 és minden további beiktatásért 6 kr.
Bélyegdíj minden egyes beiktatásért 30 kr.
A „Nyílt tóron“
egy petit sor beiktatási díja 10 kr.

Előfizetési pénzek és hirdetések,

ugy szintén a lap szellemi tartalmát illető közlemények, valamint vidéki levelek, bérmentve a kiadóhivatalhoz küldendők NAGY-KANIZSÁRA.

N.-Kanizsa-barcsi vasut. *)

Becses lapjának 20. számában örömmel és figyelemmel olvastuk a fenti cím alatt megjelent cikket és teljes meggyőződésünkkel oszlatkozunk a két érdekelt megye, s N.-Kanizsa városa kiküldötti részéről ezen pályának helytelen irányra s kiindulási pontja ellen beadott tiltakozáshoz. Tökéletes meggyőződésünk ugyan, hogy az abban felsorolt fontos érveket az ügy érdemleges megvitatásánál felelős kormányunk tekintetbe veendő, s nem engedélyezendő oly építkezést, mely az érdekelt, sőt az egész haza kárára lenne csak létesíthető; mind a mellett szerény napzámási kötelességünk közé számítjuk oly adatok felsorolását, melyek a rögtönözve elkészíteni kellett óvási okirat szerzői előtt tán ismeretlenek valának, és fel nem hozhatók, de a melyek mégis a valódi tényállás felderítésére előnyvel lehetnek, sőt az ügy elhatározásánál is a mérlegben nyomhatnak.

A kérdéses pályára az előmunkálatok 1862—3 években kezdettek meg, és az akkori munkálkodó vasuti mérnök — ha jól emlékszünk, Mráz — többfelé tett kutatások után a surdi völgyön át Caurgó s Borzenca felé vezetendő vonalt jelelé ki mint legelőszobbat, legkevesebb akadályokkal küzdött, és minden érdekeket kielégítte. —

Azonban a sors úgy akarta, hogy a déli vaspálya a kanizsai mérnöki osztály vezetésével, s a vonal tracirozásával egy más egyént bízott meg, ki — talán tehetségeinek fitogtatásából, vagy tudja Isten mily mellék érdekből, — nemcsak a legnehezebb és a legköltségesebb irányt választá, de annyira el volt fogulva eme kedvező rögzetmője iránt, hogy a korábbi tervezetet vizsgálatra sem méltónak, és készítőit kontároknak nevezé. Már az ily úri egyéntől, ha a sors vagy mások patrociniuma által oly állásra emeltetett, melyben a vasuti ügyekben döntő befolyást gyakorol, senki se reményelheti, hogy emberi gyarlóságából teljesen kivetkőzve, ma jónak találja azt, mit még tegnap rosznak bélyegzett; különösen akkor nem, midőn megbízott rögzetmője által vagy 100 ezer ft költségbe keverte, s ebből egy maga — hirszerint — 20—30 ezer ft honorariumot zsebre tett.

A mostani vasuti mérnök urak ugyan jól belátják a baklövést, private nagy része bevallja, hogy józan észszel a korábbi tervezett vonalt kellene építeni, mert a surdi völgyön át a vasut fele-

munkába a költségbe nem kerül, mint a légrádi hegy alatt, mindazon által hivatalosan kérdezve: a legtöbb közülök vállat vonit és hallgat; hisz tudja, hogy e monstruos vonalt a déli vasut társaság már elfogadta, és ha ellene szól, még kenyerét is vesztheti, mert ezen érdemes társaságnak az igazság kimondása sehogy sem tetszik, még is a mellett az oly egyént, ki ballépéseit fellebbenteni merészli, tömött erzenyének büszke öntudatában méltósággteljes lenni vagy éppen kigunyolja, a helyett, hogy tervezetének helyességét megvédeni s a nagy közönséget, (melytől elvégre a társulat él,) megnyugtani iparkodnék.

Lenne erre talán több példa is, azonban: „exempla sunt odiosa,“ s jelenleg mi csak azon szakavatott ozikre utalunk, mely a Pester Lloydban a tervezet helytelenségét a 2X2 matematikai igazság alapján kimutatta, s sem az érdekelt társaság, sem a tervezet szerzője által a fölatra se érdemesített, hanem nagy bölösen agyon hallgattatott.

Mi indithatta e számító cosmopolita társulatot ezen monstrum elfogadására, és miért ragaszkodik oly makacsul annak kiviteléhez, mi el nem képzelhetjük; de részben deferentiát emlegetnek e terv most magas állás szerzője iránt, mások ellenben intriguat sejtene, mely a Dráva-szabályozást és hajózást lehetetlenné akarja tenni, sőt közvetve a neki sehogy sem tetsző kottori-fiumei (vele részben parallel) vonal létesítésének is utját vágná. —

Ugyanis kancsal szemmel nézi e társulat, hogy a drávai hajózás emelkedik, ott most már nem csak a dunai első szab. gőzhajózásnak járnak kisebb járművei, de bizonyos Kanizsa nagy kereskedőnek is van propellerje, sőt Marburgban is alakult egy új társaság a dráva-hajózásra, (legalább engedélyt nyert,) ezen olcsó vizuti concurrentiának tehát minden áron utjába kell állni, s a vasutat közvetlen a víz mellé építeni, bármily költségbe kerüljön az; vagy ha még ez sem használ, oly alacsonyra lehet rövid időre a szállítási díjjakat fixirozni, hogy a kisebb concurrentsnek pusztulni kell, a gazdag vasut-társaság pedig hozhat áldozatot, hogy idővel a monopoliumot megragadhassa.

A másik indok, ugy halljuk, egy új Fiumei-társulat létrehozásának megakadályozása, mert oly forma okoskodást hallunk, ha ők most Zákány alatt építenek, innét legkönyebb lesz nekik Kapronca felé Zágrábba eljutni; a zágráb-károlyvári vonal ugy is övök, tehát velők egy új társaság concurrentiába Pest Budától Károlyvárig nem léphet, ők pedig sokkal olcsóbban eljutnak Sz.-Pétertől Fiuméba; mint mások Károlyvárostól; nem csinálnak tehát magoknak költséget a végből, hogy a rövidebb uton 2 regio mellett szállítsanak a tengerre, mikor az ő hosszabb utjokat elmellőzni nem lehet, és minden keleti áru, külö-

nösen gabonánk jelenleg és tervük szerint a jövőben is a kars-i pályát használni kénytelen, tehát kevesebb költség mellett több jövedelmet hoz ezen társaságnak; — és nem hiszik, hogy akadna oly egylet, mely a pályát Károlyvártól Fiuméig tovább vezetni óhajtana, mikor itt a sok és nagy természeti akadályok miatt minden mértföld 1 milliót felül kerülne, s épen ez okból is azt ezen társaság kiépíteni óvakodik. Mi azonban szeretjük hinni, hogy a magyar kormány a két leginkább érdekelt megye, s a nagy kereskedelmi Kanizsa város okadatolt tiltakozását magas figyelmére méltatva, nem engedendi meg ezen a közvélemény és hazánk érdekeibe utköz költségese terv létesítését akkor, midőn helyette egy más olcsóbb és jobb irány létezik, és a melyre nézve még semmiféle szerződés által kezei kötve nincsenek.

A magyar nevelésről.

Valamint minden ember élettörténetében bizonyos eszme fejlődik ki, mely minden akaratának s törekvésének alapját képezi; ugy egy egész nemzet történelmében is kitűnik bizonyos lényeg és ősi sajátság, mely egész életét jellemzi. Más szavakkal: egy nemzet jellemének és életelveinek tükré — történelme.

Vessünk egy elfogulatlan pillantást a magyar nemzet történelmére és lehetetlen annak alapelveiben, e szerint a magyar nemzet ősi sajátságában az **egyéni szabadság** olvét föl nem ismerünk, mely önállóság s független tevékenység utáni törekvésben fényesen nyilvánul.

Ez alapelv a magyar ember bensőjéből, kedélyéből indul ki. Magyar minden, mi e benső életével összefüggésben áll; ellentéte — magyartalan. A nevelők és tanítóknak lelkiismeretes föladata tehát, ily ellentétes jelenségeket, melyek nálunk, fájdalom, majdnem a nemzetiség eltörzítéséig fészkeltek be magukat, kiirtani. E szempontból kiindulva, tösgyökereken magyar: az **önbecsülés**; magyartalan: a **külsőségekből élet**, az elvont értelem uralma, a mások itéletéhez, belátásához s tanácsához való föltétlen ragaszkodás és a saját itélet; érzelem s meggyőződés mellőzése. Magyar az egyenesség, nyíltság s őszinteség; magyartalan a kétaszínűség s hazugság. Magyar a szerénység és szemérem; magyartalan a szemtelenség s hedérség. Magyar a nemes, méltósággteljes s természetes magavisélet; magyartalan a huayáskodás, kazoárság s üres formalások. Magyar a hazaszeretet, a benső vallásosság; magyartalan a hazaárulás s a bigotság. Magyar még sok más és igen szép tulajdon, miknek elősorolásával iweket tölthetnek be.

Ezzel azonban nem azt akarom mondan, hogy mi a magyar most, és mi nem; hanem csak azt, hogy mi egyezik

meg, és mi ellenkezik természetével. Utóbbi tekintetben, fájdalom, már nagyon is sok ragadt reá a francia regényes lényegből. A francia s más idegenek majmolása mély sebeket vága nemzetifejlődésén; megmételvezvén s részben el is ölvén ősi sajátságait. E mételey eleinte a főosztályt érte, és innét a legközelebbi rétegbe szívárgott át. A valódi és tiszta magyar nemzetiség, fájdalom, még csak a közép s alsó osztályokban lelhető föl; a jobb kifejlődés ösztöne csak innét indulhat ki, és kiindulhat csak ugy, ha a bennök levő magyar elemeket erősítjük.

A magyar nevelők s tanítók szent feladata ez. A ozélokot imént sorolám elő. Ha tudjuk mi magyar, és mi ellenkezik a magyar geniuszával, akkor azt is tudjuk, mire kell törekednünk és mit kell kiirtanunk. De ne hiányozzék a magyar nevelésben az általános népmiveltség jelleme sem; mert a magyarban meg van az általános mivelődés tehetsége.

Segítsük elő az egyéni kifejlődést s önálló tevékenységet. — Hassunk belülről kifelé, nem pedig kívülről befelé és fordítsuk minden erőnket s teljességünket a kedély kifejlősítésére, — az igaz, jó s szép iránti élénk érdekre résztésére, — egy szóval, a jellem képzésére. Kárhozatos, ha a sok mindenföle tudományi túltömés mirdozok rovására történik.

Legyen nevelésünk ozélya: Az egy-szerltség, nyíltság, igazságszeretet, mértékletesség, vitézség, főképen főképen pedig a hazaszeretet és vallásosság.

Az egyéni szabadság olve az iskolában, de még inkább a tanító-képezdőkben nagy fontossága. Az iskolában a tanító ur és pedig nemcsak uralkodó, hanem kormányzó is. Ha a tanítótól hatalmas szellem indul ki, ugy az nemcsak buzdító, hanem egyszersmind legyőző, a többé kevésbé döntő hatást gyakorland a növendékre. Tartsa szem előtt minden tanító, miszerint iskolája mindig saját egyéniségének bélyegét viselendi magán; és a hol az ily egyéni typus észre nem vehető, ott a kormányzó szellem bizonyosan nem birt eléggé döntő és irányadó erővel. Ne azt gondolja azonban a tanító, hogy növendékei föltt ily formán korlátlan kényuralmat fejthet ki. Ez nem ugy van. Legyen ugyan az iskola az őt tanító s nevelő szellem kifejezésére, de e szellem legyen aláztos, és ne tekintse az iskolát sajátjának, hanem gondolja meg, hogy ő sajátja s szolgálja az iskola és annak magasztos ozéljainak. Főképen pedig ne törekedjék a tanító növendékre saját szellemalkatának bélyegét föltt. Az egyén iránti legnagyobb tiszttelet, egyes növendékek különféle kifejlődése és tehetsége oly szök, miket nem lehet elég komolyan a tanító szivéro kötni. Ha e szabályok a közönséges iskolákra alkalmazhatók, mennyivel nagyobb mérvben fontosak azok a tanító-képezdőkre nézve. Jaj a növen-

*) E tárgy érdeke megérdemelné ugyan, hogy a nagy hazai napilapok is tárgyalás alá vennék, és az okból e cikkünkkel Pestre akaránk fordulni, de mivel az első e cikke az ön becses lapjában jelent meg, nézetünket színté Önökz küldjük, bizon roménylven, miszerint azt lapjában felvén, egy szerkesztői csillag elég leendő arra, hogy a nagy napilapok, és ezek utján az illetékes helyek ezen ügy fontosságára figyelmeztessenek, és ha még nem késő, felelős kormányunk is tudomására jusszon azon allonszenynek, mely a déli vasut-társaság ferde tervezete ellen általljában uralkodik, és azért e kérdés végelhatározása előtt még képzott, és elfogulatlan szakértők véleményét is meghallgatandja.

Zala-Somogyi Közlöny.

Ismeretterjesztő lap

szépirodalom, kereskedelem, ipar, gazdaság, tudomány és művészet köréből.

Megjelen:

Minden hó 1-én, 10-én, és 20-kán egész ivon.

Szerkesztői iroda és kiadó hivatal:
WAJDITS JOZSEF könyvkereskedésében.

Előfizetési feltételek:

Helyben hához hordással és vidékre postán küldve:

Egész évre: - 4 ft. - kr.
Fél évre - 2 - - -
Évnyegyedre - 1 - - -

Hirdetések

A hat hasábos polttasorért 1-ször 7 kr.
2-szor 6 és minden további beiktatásért 5 kr.
Bélyegdíj minden egyes beiktatásért 30 kr.
A „Nyilt téren”
egy petit sor beiktatási díja 10 kr.

Előfizetési pénzek és hirdetések,

ugy szintén e lap exellom tartalmát illető közlemények, valamint vidéki levelek, bérmentve a kiadóhivatalhoz küldendő KANIZSÁRA.

N.-kanizsa-barcs-pécsi vasut.

Válassz a „Pester Lloyd” 183-dik számában megjelent cikkre*).

A „Pester Lloyd” 183-dik számában ezen oszlop alatt: „A vasuti kérdéshez” (Zur Eisenbahnfrage) jelent meg egy cikk, mely, úgy látszik, felelet akart lenni azon cikkekre, melyek e lap 20. és 22. számaiban ezen kérdésben megjelentek, sőt közvetve azon tiltakozásra is, mely Somogy és Zala megyék és N.-Kanizsa város részéről az idézett vasut kiindulási pontja s iránya ellen a magas kir. közlekedési ministerium kiküldöttjének átadott és e lapok hasábjain egész terjedelmében közöltetett, legalább azt kell vélelmeznünk a oszlop alatti szerkesztői jegyzetekből, mely ezen cikket „illetékos helyről” beküldöttnek jellegzi.

Előre boosátva azt, miszerint nem lehetjük, hogy ezen cikk a felelős magy. kir. közlekedési ministeriumtól eredne, mert szilárd meggyőződésünk, hogy hivatalosnál és méltóságánál fogva a küzdő pártok felett állni kell ezen legelső hatóság két nagy magyar megye s egy nagy magyar végváros mint leginkább érdekelt vidékek képviselői által beadott tinnepélyos tiltakozást egy személyes érdekből és hivatalos vádlóktól eredő megtámadásnak nem cizmezheti, részünkről e cikket másnak nem tekintjük, mint a mi valójában, t. i. egy egyszerű hírlapi cikknek, kinnek szerzője lehet talán oly magas állásu egyén, ki a ministeri irodákban foglal helyet, de névtelenül jelenvén meg a cikk, mi azt csak a szerkesztő nézetei tolmácsolásnak tekintjük, s ily feltevésekből kiindulva, nem hisszük feljogosítottnak ilyenül soha so igazollható vádakkal nemcsak bennünket, de a tiltakozó két megyét es egy várost is közvetve a nagy közönség előtt megbélyegezni akarni.

Az úgy fontossága s az olvasó közönség iránti tisztelet nem engedi reoriminációba ereszkednünk, és osupán annyit jegyzünk meg az érdemlegesen azafelől, mielőtt a t. szerkesztőség szerinte némely itteni körökből eredett és e lapok hasábjain megjelent panaszokra a nagy közönség előtt a hivatalos vádlók és ünérdek hajhászást reá sütni engedi, már osupa collegialitás szempontjából illő lett volna — habár kivonatlatilag — felsorolni azon sérelmeket, melyek szerinte a bizonyos kanizsai körökből eredtek, mert ezen mostani cikkének más oszlopa nem lehet, mint a nagy közönséget, a sérelmek helytelenségéről meggyőzni, ez pedig csak úgy hozhat alapos elfogulatlan ítéletet, ha a vádpontokat is ismeri; elvárjuk tehát a mennyiben a fennebbi cikk éle főképp lapunk mint a kérdéses sérelmek hü tolmácsolása ellen van irányozva, hogy legalább válaszuknak helyet adand.

E ferde vasut-tervezet megvédésére azon egyetlen érv hozatik fel, hogy minden kételyt kizáró kulfók szerint ezen vonal is azok sorába tartozik, melyek már legfelsőbb szentesítéssel ellátva adattak át a felelős magyar kormányának. Habár tudunkkal ezen vonal irányát megállapító állami szerződvény csak f. évi april hóban — ha jól emlékszünk 10-ki vagy 13-ki kelettel ellátva, tehát jóval martius 10 e után, midőn a mostani ministerium az ország kormányzatának minden ágazatát kezébe vevé — látott napvilágot, és mi ennek létezését épen a „Pester Lloyd”-ból tudtuk meg, mindamellett épen e lapból tudva azt is, hogy több fontos ügyek iránt a magyar ministeriumnak le kellett magát kötelezni, hódoltunk a kényszerűségnek épen úgy, mint a tiltakozó kiküldöttek, s megnyugodtunk azon változhatlan kényszerűségen, hogy e vonal Somogymegye szive helyett osupán annak déli s délkeleti széléit érintse. De küzdöttünk folyvást azért, a mit a felhívott állami szerződvény szoros megtartása mellett legalább nézetünk szerint még kivinni lehet, és a mely minden érdeket még a lehetőség határain belül leginkább kielégítene.

Indokaink mind oda valának irányozva, miután e vonal kiindulási pontja az idézttük állam-szerződés szerint N.-Kanizsa-Kottori közé van megállapítva, s így még a lehetőség nyitva áll, e vonalat Keresztur helyett mindjárt Sz.-Miklósra kiigazítani, no vezetessék az a légrádi hogy alatt, hanem beljebb Somogyban a sardi völgyön át Csurgó s Berzenoze felé, itt már a társasági tervezettel úgy is találkozik; kimutattuk, hogy e vonal sokkal olcsóbb, könnyebben kivihető, s a tengert tekintve, legfeljebb 2/3 mértfölddel lenne talán hosszabb mint a déli vasuti társaság kedvező eszméje, s így nem csak a vidék, de a vasuti társaság érdekeit is jobban megóvná; mindezekre azafelől és felvilágosítást az idézett Lloyd cikkből nem nyertünk, de nem is reménylhetünk azon előzmény után, midőn épen e lap volt az, mely ez év tava-zán egy igen szakavatott tollal irt cikkekben ezen tervezet helytelenségét első felderíté, s e várost is szokott apathiajából felébreszté. Azóta e terjedt lap hasábjain ez irányu értekezés nem jelent meg, és hogy a Lloyd nézetei még is annyira változtak, hogy ezen neki ellentmondó cikket minden megjegyzés nélkül közli, mi osokély eszünkkel más körülménynek nem tulajdoníthatjuk, minthogy az érdekes lap a tous prix a kormány nézeteit akarja gyámolítani, — ezt kell legalább következtetnünk a oszlop alatti jegyzetből, melylyel, mint mondja, a tényállást felderíti, csak kár volt, mint már fennebb említettük, indokaink azafelől nem boosajtkozni, s helyette inkább a mysteriosus paizsot és a félhivatalos köpönyeget elő venni, mert ezen fegyverek oreje már rég lejárt.

Felemliti e cikk azon érveket is, melyek a bécsi kormány előtt e vonal irányának engedélyezésénél (ismét hiteles kulfók szerint) irányt adók valának, és pedig 1-ör hogy ez a drávai kikötők érintésével a drávai hajozásnak előnyére lenne. 2-ör. Hogy ez lenne a tengerrel összeköttetés legrövidebb vonala, s ez uton a stajerhoni vasgyárak és Fiume kaplat legolcsóbb közszent.

3-ör hogy az építendő pálya ömelkedése itt legkedvezőbb, úgy állván, mint 1: 300, holott ha mindjárt Kanizsa alatt vezetettnek ki, az arány úgy lenne, mint 1: 150-lez. A oszlikiró ur szerint hiteles kulfók után ezek lévén egyedül a bécsi kormány előtt e monstruosus terv engedélyezésének indokai, már megengedjen, ha nyiltan kimondjuk, hogy ezen érvek egyike sem állja ki a próbát, annál kevésbbé azon elbizakodást, hogy ennek ellenzőit személyesen érdekeltteknek állítani lehessen; nem pedig az első, mert kétségbe merjük vonni, hogy a viz mellé közvetlen építendő vasut a drávai hajozást emelni fogná, sőt talán ellenkezőleg épen elnyomja, mert oda látszik irányozva lenni, hogy Barozon felül egészen magához ragadja a szállítást, más indokát legalább nem képzelhetjük, miért lehetett épen a kis Baros falunak oly nagy varázs ereje a vasuti társaságra! hisz az olcsóbb vizuton mindenföle szállítmány Kakonyáig felevezhető volt, innét pedig amugy is a már kész vaspályára kellett volna átrakodni! a mit tehát eddig a gőzhajók Kakonyáig felvontattak, valószínűleg Barostól kezdve egyelőre megosztják a vasuttal, ez pedig nehezen lenend a drávai hajozásnak előnyére, sőt igen valószínűleg azt épen úgy megszüntetendi Barozon felől, mint a budakanizsai vonal a Fűred-Keszthely közötti gőzhajozást.

Tudunkkal az sem áll, mintha e vonal a drávai kikötőket érintené, mert az osupán Baroznál lesz az eset, mi a társaságnak akkor is megmaradna, ha az általunk ajánlott irány fogadtatnék el.

4-ör. E cikk szerint a személy-szállító vonalok a kanizsai pálya-udvart fogják érinteni; ezáltal tehát legalább két mértföldet kerülnek, azok t. i., melyek délnyugoti irányban haladnak tovább. De kétségbe merjük vonni, hogy azon Stajerhonba és Fiuméba szánt közszentvonatok, melyek Kanizsát nem érintenék, közelebb érnék a Mura hidját (mint azon pontot, hol mindkét tervezet oszszavág) a légrádi hegyet megkerülve M.-Keresztur felé, mintha az általunk ajánlott terv szerint ezek Sz.-Miklós alatt Kanizsát melőzve tórnének el. S jánáljuk, hogy a két kész tervezet nincsen kezeink között, és így állításunk valóságát öl számra kimutatni nem tudjuk, de ebben velünk e tájakat ismerő minden egyén egyet fog érteni. Azon állításra vonatkozólag pedig, hogy a bécsi kormány Fiuméba akart volna olcsó szén-szállítása végett vasutat enge-

délyezni, csak azt válaszoljuk: difficile est scire non scribere, s talán a tisztelt oszlikiró tolla megbotlott, irván Fiumét Triest helyett.

5-ör Az emelkedési kedvező körülményekre nézve ismét sajnálnunk kell, hogy e két kész tervezet a vasuti társaság által betekintésre át nem engedtetett, akkor pontos adatokkal szolgálhatnánk, de így csak arra vagyunk kénytelenek szoritkozni, miszerint az általunk ajánlott tervezeten a pálya lejtmerési viszonyai szakértők állítása szerint kedvezőbbek lennének mint a Budá Kanizsain (hiszen csak egyetlen osokély vizválasztó dombon kellene átvezetni, v. átmeteszni) már pedig hogy ez utóbbi világ pályán az emelkedési arány kedvezőtlen lenne, azt a oszlikiró urnak csak az fogja elhinni, ki életében osupán Szeged vagy Debreczen felé utazott a vaspályán.

Ezen cikkben még a miskolc-bonyói és buda-fiumei vasuti tervezetek tárgyában is több közlés foglaltatik, de ezeket mi tisztelesen nem ismervén, és e tárgyról még nem irván, megvitatását és a választ illetékesebb kö.ökre bizzuk.

Ezekből pedig a t. oszlikiró ur bolthatja, hogy mi bár hivatalos panaszolók vagyunk, — ezeket úgy hisszük soha nem szokták hívni — de hírlapirói tisztunket teljesítjük, midőn érdekeink és jobblétünk, sőt talán egész hazánk előnyeinek megóvására egy ferde tervezet ellen szót emelünk, és azért, mert e vidék és város érdekei a vasuti társaság tervezetével ollenkoznak, személyes érdekekből kiindultaknak bennünket ola állítani, kissé morész tett volt, mely bennünket azonban nemcsak visszariasztani kötelességünk teljesítésétől és meggyőződésünk nyilvánításától nem fog, de logyen meggyőződve, hogy mindaddig, míg bennünket ide vágó s a próbát kiálló argumentumokkal le nem győz, mindaddig meggyőződésünket követve nem szünendünk meg, minden törvényes fegyvert bármely merész denuntiatio v. gyanusítás dacára e monstruosus vonal kiépítésének megakadályozására fellétsználni akkor, midőn mi egy olcsóbbat és minden érdekeket jobban kielégítő ajánlani képesek voltunk.

Utóirat. A „Pester Lloyd”-ban folytatótt cikkacsozt már nyiltan beismeri, mit mi hír után 22. számunkban állítottunk, hogy t. i. az eddigi országos tervezetektől eltérőleg a buda fiumei vonal már nem Kottorinál torz-z et k kivozottatni, hanem Zakány alatt; s a későbbi Lloydból azt kell következtetnünk: az már az elhatározott ügyek sorába tartozik.

Mielőtt tehát a tollat kezünkben letonánk, az illetőket még csak arra kívánjuk figyelmeztetni, hogy Zakány sommivel sincs messzebb Kanizsától, mint M.-Kereszturtól. Ha tehát eina pontra is a sardi völgyön át olcsóbban, biztosabban és minden természet akadály nélkül építhetni vasutat, valóban nem látjuk át, miért akarják vagy kellene a légrádi hogy alatt költséges, nem biztos és nehéz építkezést épen Kanizsát elkerülni, illetőleg (Budától a fiumei kifizött iróvt tekintve) Mura-Kereszturtól Zakány felé

* Kértenek egyúttal a fennebbi lapok, melyek a „Pester Lloyd” e cikkét átvették, sziveskedjenek emó világot is átvenni.

Zala-Somogyi Közlöny.

Ismeretterjesztő lap

szépirodalom, kereskedelem, ipar, gazdaság, tudomány és művészet köréből.

Megjelen:

Minden hó 1-én, 10-én, és 20-kán egész lven.

Szerkesztői Iroda és kiadó hivatal: WAJDUIS JOZSEF könyvkereskedésben.

Előfizetési feltételek:

Helyben házhoz hordással és vidékre postán küldve:
Egész évre: - 4 ft. - kr.
Fél évre: - 2 - - -
Évnyegyre: - 1 - - -

Hirdetések

A hat hasábos polttörörét 1-szor 7 kr. 2-szor 6 és minden további beiktatásért 6 kr. Helyegjél minden egyes beiktatásért 30 kr. A „Nyitni tóron“ egy poltt sor beiktatás díja 10 kr.

Előfizetési pénzek és hirdetések.

egy szűlön e lap szűlőm i tartalmát illető közlemények, valamint vidéki levelek, bórmentve a kiadóhivatalho küldendők NAGY-KANIZSÁRA.

Hátramaradásunk egyik oka

I. Haladunk — haladunk, ez tagadhatatlan; de hogy nem nagy léptekkel, az is bizonyos. Eddig gyorsan haladtunk, de most egy idő óta, mintha kifáradtunk volna már, lassulnak lépteink a ha még tovább is így tart: megakadunk. Pedig ki nem halad, az elmúrad. Igaz ugyan, a gondviselés már évek óta sújt, ostoroz bennünket és pedig országsszörte; az inség, a nyomor naponkint több és több helyen üt fel rut fejé; az elszegényedés csaknem általános, a mi oly telter, hogy a csak kissé anyagi embernek lelke is nyomasztólag hat a ez állapotról kibontakozni nem tudván, a szellemet is fogva tartja. Éa mégis, meggyőződésim szertint csakély befollyással volt ez a mi nemzeti haladásunk-vagy nemhaladásunkra.

Az anyagi jólét csak fűntartásunkat eszközözi, de haladásunkat nem. A földészet, a jó termés szükségese, hogy fűntmaradhatassunk, élhosszunk, — vagy ha sokat mondok, hogy nyomott anyagi helyzetünkön is némileg könnyítő legyen. De hogy a linza fölvirágozzék, a nemzet haladjon, arra a földmívelés nagy on csakély eszköz lenne.

A tudomány, irodalmi téren órási léptekkel halad nemzetünk s már-már az általános műveltség színvonalára emelkedett ezáltal is. Azonban ha kissé a komolyabb megfontolás szemlélvőgen át vizsgáljuk, még mindig bukkanunk ezen fényes emelkedettségünk egy-egy árnyoldalára; mi azt gy anittatja vellünk, hogy nemi arányos léptekkel haladtunk.

Nem osoda. Nálunk magyaroknál o század eddig az irodalom százada volt s csaknem kizárólag erre fordította mindenki figyelmét. Mert hisz legdrágább kincsünk — a nyelv forgott veszélyben s hogy közös erővel kiragadjuk a sir szélűről, mindenki feléje nyújtotta jobb karját s így nemzetünk általános felvirágzásának többi rugóinak megragadására már csak a balkéz jutott.

Ez az oka, hogy ott állunk, a hol állunk — és nem előrébb. Ez az oka, hogy némelyek pirulva tudósítanak bennünket a párisi kiállításról, mivel „a magyar csak alig van képviselve.“

Nem mintha legnemesebb terményeinkből s nemzeti muzeumunk legdrágább kincseiből nem állittattak volna ki mutatóványok, hanem mivel épen azt nem látni a világstarlaton hazánkól, a mi által a múltolt nemzetek leginkább vannak képviselve.

Igaz ugyan, hogy kiállított terményeink, sőt más sajátunk is elismerést, dicsőretet, még jutalmat is érdemelték; de sajnálkozva látjuk az idegen nemzetek is, hogy o tejjel és mézzel folyó szép Kánaán, melynek tán párja sincsa föld kerességén, nem tudja eléggé értékesíteni roppant kincseit, nem tudja jól felhasználni nyers terményeit — azaz: a magyarnak nincs ipara!

Ez az, miben én hátramaradásunk egyik okát látom, ez volna egyike azon rugóknak, melyek a magyart a fölvirágozott gazdag, hatalmas, művelt és szabad nemzetek légkörébe fölemelni képes; s míg iparunk virágzóbb nem lesz, mindaddig erre számot se tartunk. Azért megvagyok győződve, hogy iparunk jobbra fordultával az elemi csapások is tűrhetőbbé válnak, nem lesz egy-egy kedvezőtlen év oly annyira érezhető, mint jelenleg, midőn csaknem kizárólag a földészet gondoskodik fűnttartásunkról. Mert ipar és földészet egymast mindig kisegitenék!

Hogy miért nem áll iparunk jobb lábbon? erről jávő alkalommal szólok a szerkesztőség engedelmével.

COCLES.

Röppentyük B-Füredről.

Hülfűn, o hó 25 őn nagyszerű demonstratio volt B-Füredon, (no tudjon meg kegyen olvasó, nem a magyar kormány.ellen.) mely őriál tpsvihar, koszoru a buquotto-zápor és „dreimahl hoch!“ kiáltások után szép csendeson véget őrt.

Auer Lipót, héber szállatész hazánkúia, a hamburgi zonetársulat mestere adott hangversonyt a szintársulat közreműködésével, mely igen szépen sikerült.

Auer ur, nem tudom, csakugyan mestere-e, és miféle zonetársulat mestere Hamburgban, — vajlon nem ugy vagyunk-e onnel is, mint a champagnoros palozkokkal (nem az őroakkol, hanem a telikkol), melyeknek, ha felírata franczia, drágábban is megfizetjük, jobban is izlik, (no még a fojünk is jobban meg ádjul tőle) mint a magyar pezsgő.

Nagy hibánk, a ezt tudva, jól tessik művészoink, ha holmi külföldi titálakkal amit-nak bonnunket, mert különben tán figyelemre so méltatnók őket, elég az hozzá, saum ouiqno, Auer ur mestere a hegedűnek, fogásai biztosak, a nyirettyűvel ugyancsak tud banni, pianó, csescondól meglöpök, szóval, a hegedűművész nevezet a szó szoros értelemében megilleti, s tán ha magyaros kórszakál a bajusz helyo t borotvált stina arcot visol, a la Reményi, s modora, föllépése nem oly szerény, mint a milyon, hanem kihívó atb. sokkal hírnevesebb művész volna.

Hangversonye még kedvezőbb emléket hagyandott maga után, ha hitsorsainak téves fölfogásaiból keltekezett érotlonségo nem keres csomót a kákán. Ugyanis vélotlonül az aláírás utján rég tervezott szeptár nappal a hangversony előtt határozatba ment Keszt-helyre kirándulás a Kisfaludy gőzűsön a hangversony napján megtörtént. Hopp! meg volt a casus belli a fűrdő igen nagy számu héber közönségo végtelenül áortvo érozto magát, hogy mer a keresztény publikumnak egy része Keszt helyre sétálni akkor, midőn Auer föllép! ? Ők ezt ellenszönv szűlto acti-onnak rótták fel, s a reactió őnmagokban tálállván fel, oly tümegesen látogatták a hangversonyt, hogy a nagy szinkör zafúlva volt. Máskor ugyanczen publikum — nagyon kevés kivétellel — csak szinkör körűli sota közben hallgatja és élvozi az operák és operetták ariait; n-m tehetne máskor is így csak nagygedrűszo is, mint a hangversonykor! ?

— Szép az összetartás, uraim, nagyon szép, es nekünk magyaroknak is jó leozak, de, ha így nyilvánul, téves reactióból akkor, midőn inkább simálni, művészetet, — szóval, midon hazai ügyet összetett vállal, együtteson pártolni kollone, eson eselben vétkes és érotlonségo mutat.

Nem akarok visszalépni a szabadsajtó jótökony voltával, de ez már mégis megrovandó, már csak azért is, hogy az ilyen surlódások a két felokszottú fűrdőközönség közt, azon kollektiven következményt vonhatják magok után, mi különben már is közel fogható tapasztalás szűlto igazság, hogy a magyar közönség elhagyja, s évről évro jobban elszökik. Fűredtől, a Európának egyik első rangu fűrdőjén rövid idő mulva nem egy jól szervezett szintársulat, de egy kongresszó sem fog megőlni tudni. Miro a pompás, nagyszerű nyári színház teljes díszében álland, akkora oda kvalificalódik a fűrdő publikum, hogy nem koll színház. Szépén leszünk. Ha majd egy angol kérdi tőlünk, miféle öptöl ot a park közepén? majd azt fogjuk neki mondni, hogy magazin, melyben a fűrdő publikumának hazafűsűgán ragódnak az egerek.

Egy idő óta a „Somogy“ is látható a kávéház asztalán, — mióta szerkesztője sárga naukin pantallóban savó kúrán van körűnkben, hanem rottonetes figyelmetlenség azoktól a barbár pinczéroktől, még csak rőtang fogantyura sem méltatják (kérom, nem a szerkesztő urat, hanem a hírlapját őrtom). Minden esetre nagy indignatio.

Tohát a gőzűs, miint már emlitém, 22-én séta utat, tett részversonyesok aláírása folytán Keszt helyre, s még az nap, éjjeli 12 órára a program órtolmében visszatérendő volt, de őh calamitas! őh fatum! csak ötször foneklott meg, csak ötször akadt zátonyra, s mindannyiszor kiközlott ladikon hordani róla a közönségot a partra, s ismét ugyan anyyliszor be szállítani. Meg is érkezett 12 órára a gőzűs Füredre, de másnap. Ugyan kérom, csapoljunk le abból a Balatonból, minek nekünk a kis magyartenger, mikor homoktengerünk is lehet! ?

Már jó ideje, hogy nálunk két bankóhamisítót csaptek ol, s a hivatalos kutatásnál 2 db. fotografirozott 10 forint, s egy db. ezüst 26 kreit találtak náluk, egy krjuk som volt több som égon, som földön, szegőny bolozduk, csak élon haltak művészoitük mellett, ha csaknem később nem bolilogultak valamire. Azonban ezélt őrtok némileg, mert egyidőre kosztot, lakást és ellátást csakugyan ingyen kapnak a hűsön, mi épen ilyen pénzszűk canoulában nem megvotondó dolog.

E hó 19-én szomszéd faluban Lovason éjjeli 10 órakor tűzvész ütött ki, a az odaválto kó-ségi bíró Varjas Pál omborbarati szoretőnek alkalmasint áldozatául esik, ugyan is, a házak nádtetűsok lévön, oros szél következésében a tűz gyorsan terjedt, egy szegőny osaládnak lakháza, a többok közt már egésze a lángokban volt, midőn az erélyes bíró, hogy valamit a szegőny családnak megmontson, beszaladt a házba, s az ágybe-lit hordta ki, azonban, az égő tetű lecauszván, olzárta e kijárat, s a lángok becsaptak a szobába a nyitott ajtón. A szabadulást megkisörtotto az ablakon, de az ablaknyak igen orűsek voltak, tehát kénytelen volt a tűzön keresztűl rótt törni magának, egy gerendában megboltolt, el esott a tűz között, igaz, hogy kijött, de már ekkor kezoi ós areza megögett, ruhája meggyuladt a így a dorók omborbarát őt kis gyermek atya anynyira összecögett, hogy kovós romény van életben maradásához.

FÜREDI K. J.

Levelezések.

Zalacserszeg, aug. 10 én.

Perczel Mór választott képviselőnk alig érinté megénk határát, utja valódságo Chaldament volt; a nép ezoronkőnt stótt tiszteletre azon förtűnak, kihöz oly sok harosi dicsőségünk van esutolva. A kanizsai lelkes fogadtatás után a gölsői, sz. mihályi a szent-iváni indó-házaknál tisztolgoők sok-

sága által váratott; ez utóbbi állomásnál Nagy Károly ügyvéd remek szónoklattal üdvözölto, — az indó-házát fogva a fogatok hosszú sora követte; előtte Palfi Elek ur vezotte a kerűlöt bandoriumát, a kosók körül honvéd-társak, ur lovagok lovagoltak. — A taraczkok folytonos durrogása kösűtt megerkezett; 7 órakor a lelkes polgárság várt, s a helyettes város bírāja karján lépett föl a díszes állványra, hol Szamos Mihály ur tulpraesett beszéddel üdvözölto, a város viruló kiadó honleányai virágokot hintettek utjába, s virág csokorral áraszták ol, melyre ő igen előzékenyölve válaszkolt; a szabad ég alatt kösűnto még a kerűlöt választóinak benne helyezetű bizalmát, s w classicus beszédből a szűnni nem akaró éljenes miatt kovosot őrtéttünk, említe a többi közt, hogy ő nem forradalmár; ő békés uton kívánja a megkezdött nemzeti művet befejezni, eszto fáklás zeno, mely nagyszerű látvány volt, mely alkalommal Baranyai Elek következő lelkes szónoklatot tartott:

Tisztelet hazafi!

A nagy Deákok, Kisfaludiak és Csányiak megyéje ma ünnepet tart, és annak székvarosa tartja diadal estáját. — Ősainknek vendégszerető szavával üdvözöllok. Isten hozott körülükbe, Isten hozott! jelenlétedrol nagy szűkségünk van, régen éroztuk mi hiányodat, annál meglépőbb ránk nézve az őrom, hogy megérhettük azon időt, hogy egy tapasztalt förtűvel megszaporodtak honatyaink sora, ki mind szorgalmas mőh, midűg munkálkodva gyűjté a tapasztalásokat és azal megrakodva tört vissza hazájába, nekünk egy szebb jövőt alkotni.

Nem említem én a multat, nem tépem fel annak sebit — a mult nem a miénk többé azt átvette tőlünk a történelm, mely igaz bírója a hatalmasoknak, egy mint a népeknek; — nekünk jelenlegi hivatusunk gyogyítani a hazán éjtot sobokot és a jelenből egy biztos jövőt készíteni a nemzet számára és azt megtartani tudni, ily szellem, olv a tehetéséget tiszteletünk mi bonned.

Nem kérdezem én, hogy melyik párthoz tartozol, nem kérünk mi tőled programot. Program volt egész életed nyílt, őszinte és becsűletes. Ott fogoz te mindűg állani, hol a haza java kívánni fogja. — Tisztelet léged a művelt külföld is, — nekünk pedig reményünk, bizalmunk és szoretűnk tárgya vagy. — Igen, mi bízunk bonned rondűletlenül, nem reméljük, hogy a mindonható Hazánknek eson átalakulási korzakában political pályadat hosszura nyújtja. Hogy szoretűnknek tárgya vagy, azt vizsgálgozza egész ország, nevednek említeso felverte almából a nemzetot, az őrogek megifodnak a fiatalok férfikká lettek, a honleányok örömkönyökkol fogadtak; — ha a bizalom polgári jutalom szokott lonni fogadd azt tőlünk, szivosen, ónja választók őzroményét fölmácsolom akkoron, midűn kívánom, hogy Perczel Mór képviselőnköt a magyarok istone sokáig éltesse!

10-kön Pusztaszabolcára stótt hazánk nagy fűhoz Deák Ferenchoz tiszteletét tonni, azon förtűnűl, kinok ő régi barátja, megható lehetott a viszontlátás őromo a hosszú idő után a régi jóbarátok találkozása.

Dőlbon nagyszerű díszesd a vendégölben, hol a sok lelkes felkösűntésökot lejelni gyors írol toll kívántatott volna, 8 órakor indult Csörtán László ur vendégszerető lakására Nomos Apátiba, hogy a falu csendőben a vendégszeretot tanyáján pihenhesse ki a hosszú ut fáradsalmát — mi pedig szűvünk mélyéből kívánjuk, hogy a gondviselés őrkűdjék fölote.

Kiskunságból, augusztus hóban.

Tán különösnok tűnik föl egy némely páspaszomes politikus előtt (mert hiszon „Zala-Somogyi Közlöny“ ünk olvasói közt ilyen is

A nép javért küzdve hordtuk
Hód a szabadság zászlaját,
É a szarok-fegyver ellenében
Védtük mi annak szent jogát.
Nem uralom volt mire vágytunk...
Nem trónt vágytunk költeni...
Oh mások voltak törekvésünk,
Mások szívünk vágyal.

Miként egy isten éln az égben,
Egy ur legyen itt, és a nép,
Mely a honnak javért küzdve
Od'adja annak mindenét.
Övé legyen a pálya díja,
Övé legyen a győzelem...
Önkény hatalma ne legyen már
Ur többé itt a nemzetem.

És volt a küszölemnek ezéja,
És volt a házban felszavunk;
És ti otthon az örm közt ültök,
És mi messzre szörva vagyunk,
Miként a fekete, mely az őszzel
Fölkeresi a dél hevét,
És míg a tavasz nem kél virulni,
Nem hagyja el a menhelyet.

Alomba óh ne andalítsan
A szabadságnak látásán,
Hogy álmatok közt el ne vesszen
A mely föntart — a nép joga.
Az áldozatok sora szólit:
Ne hagyjátok a népet el,
Mely a honért küzdött a fáradt
És megváltotta azt vérvél.

Kanizsa vár története.

Felolvasatott a kanizsai magyar társalgó körben
Dr. Székely Ádám által.

Nagy akadályokra volt a törököknek ezen vár, ezért tehát annak elfoglalását több ízben meg is kísérelték; így először 1537-ben: a borzsonyosi törökök Tahy várkapitány távollétében a várat bevonni akarván, a várőrséget Récsőig kialszták, és még ott a keresztes csapatokat foglalkoztatták, az alatt egy másik török csapat a gyöngön fedezett vár elfoglalására sietett, de a magyarokat őket rövid, de elasztott harcos után visszaverték. A várbeliek nagy veszteséget szenvedtek, közülök mintegy hatvan elesett, 150 pedig megsebesült.

1566-ban is kísérelték meg a törökök Kanizsa bevétele, de Tahy Ferenoz őket nagy veszteséggel visszaverte.

1571-ben Thury György kapitány alatt ismét sikerült a törököknek a kanizsai helyőrséget sikra csalni. Az ellenség tulnyomó erővel Kis-Komárom táján támadta meg az őrséget. A harcban Thury kapitány elesett, feje póznára szurattott, hogy annak látása megremítse Thury katonáit. A hatásban a törökök nem is oszlatkoztak, mert ennek látára az őrség annyira megrémült, hogy hadnagyaik vezényszavára már nem is hallgattak, kikí rendetlen futásban kereste menekvésüket, mint azonban csak kevesen találtak mint-hogy többnyire futás közben vagy lovagáltak, vagy a fenéketlen iszapba sültek, máskor pedig fogságba kerülve, részeit iszonyu kínzások közt kivégeztették, részeit pedig megsebesített orr és füllel bocsátották haza.

Thury György feje Konstantinápolyba küldetett.

Mig Alapy Gáspár Kanizsa várkapitánya őrsége nagyobb részével a fellázadt paraszto-
k ellen hadakozott, Ali a szigetvári basa 1573-ki február hó 3-án hamvazó szorán éjjel Kanizsára ült, és mielőtt a várból segítség érkezhetett volna, a Rácsvárost kirabolta és felégette, az őrséget pedig, mely még a hushagyó koldi tvornyázás mámorában volt, lekonzultta és tisztán több foglyot vitt el belőle Szigetvárra. A várat is akarták meg-

vonni, és a falakhoz alkalmazott lótrákon már néhányan be is jutottak a belső várba, ezek azonban körül kerítve a várbeliekkel lekonzultatták; a várbeliek oly vitézül véték a várat, hogy a törökök nagy veszteséggel innen távoznia kellett.

A fennemlített Rácsváros sokkal nagyobb és jelentékenyebb volt a N.-Kanizsa helyén volt külvárosnál. Ezen Rácsváros, a mostani Kis-Kanizsa, utóbb város külvárosnak (a németül írt actában Vorstadt Wáros) nevezetett, és 1698-ban Kanizsával egyesített.

1577-ben a menyekő a löportárba ütven, ez felgyuladt, a várnak nagy kárt okozott, az akkori várparancsnok az őrség 300 emberével romjai alatt temetvén el:

1579-ki december hóban fényes győzelmet vívott ki Baththyáni Boldizsár Ali szigetvári főg fölött. Baththyáni ugyan is a török becsapással gátlandó a Mura és Kanizsa összfolyásánál egy Bajta nevű várdát épített, itt a szigeti főg által, ki annak építését akadályoztatni akarta, három ezer lovassal meglepetett. De Baththyáni, Zrinyi György, Nádasdy Ferenoz, Erdődy Tamás és a kanizsai várkapitány Kilman András emboroitól támogatva a törökök oly iszonyuan megverte, hogy csak kevesen Ali főggel, és ezek is többnyire sobesültén menekülhettek meg. A baitsi várda ezután minden további meg-támogatás nélkül a török vártól pirosult földön épült föl.

1587-ki augusztus hó 13-án egy vasárnap déltájban a Szigeti Szeszvár, mások szerint Sásvár basa, a mohácsi és pécsi főggekkel egyesülve fél móriföldnyire Kanizsától a pallni mocsáron keresztül nyoloz ezer emberrel az alsó-londvai uton Muraszombat felé ment, és a Lendva és Kerka folyamok közt dult és rabolt:

Fényes nappal ment ő azért hogy őt ki mindég a magyarok előtt megfutamlott, Zrinyi lása és rettegjen. A kanizsai várnagy Zrinyi György felkérésére Baththyáni Boldizsár, Nádasdy Ferenoz, Huszár Péter, Török Gáspár, Derszky Ferenoz, a kapronczi várkapitány Glaubitzer János, Trautmansdorf Frigyes lovas kapitányval Kaosérlak és Sz-Balás helységek mocsáros vidéken, Kanizsától nem messze ószak felé haditá-
kal ósszesen három ezren gyűltek ószo, ott várván be a szákmányával és a rablánozkokra fűzték két falu likóival visszatér rablókat.

Itt oly szerencsével harcoltak, hogy az ellenségnök mintegy két ezer harcosa, köz-
lük Szalán, a mohácsi főg a csatamezőn maradt, vagy a mocsárokba vezetett, tizenöt százánál többet pedig pécsi főg Mohamed, a koppanyi főg Haszán és sok más előkelő török fogságba estek; ezenkívül még tizenkilenc százló, két ezernél több lö, és az egész mar-
talék a keresztes foglyokkal együtt lett a győzelem gyümölcse. De Szeszvár basa maga moztiták menekült előbb Borzsonyóra, onnan ötöd npra Segesré nagy bajjal a mocsáro-
kon keresztül, de utóbb vereségo következ-ményeitől tartván, méreggel ölte meg magát. Hasan főg megsebesült, a ezért Konstantiná-
polyban a szultán parancsára megfűjtatott.

1590-ben a földrengés szűlte zavar alkal-
mával a városban volt foglyok folyujtották az alig feléplült várost, mely agynéhány ház kivételével egészen ledgett.

1591-ki augusztus hó 15-én ójbol Kis-Ko-
márom a szigetvári főg által meglepetvén, bevétezték, a törökök a várkapitányt Kots-
ke Ferenozot az őrséggel együtt ledték, a gyomorokot és pöket rablánozkra fűzve, va-
lamint az ágyukat és hadi készleteket is ol-
vítették; a várat pedig folyujtották.

1591 és 1592-ben Hasan basa nagy veszt-
séggel voratott vissza Kanizsa ostromától. 1599. évben a török foglyok Kanizsa kül-
városát folyujták, mely körülmény ismét nagy kárt okozott.

Kanizsa vár bevétele a törökök által 1600. év oktober 20-án.

1600. szeptember 6-án Ibrahim nagyvezér, miután Mahomed Kijja gyongo és rozsul

megörösített Babocsát megvotte, Kanizsa fe-
lő nyomult hadaival.

Paradeiser György ezredes volt akkor Kanizsa várkapitánya, kit német szoldossal fukaraga és szoldjuk rondelen fizetésük miatt gyűlöltek; magyar katonái pedig, mi-
vel külföldi volt, nehozteló szemmel nézték roá; de a katonák meg is vetették őt, mivel Clissa vár átadásánál ő volt az alkudozó, és midőn mint Segna Gubernatora Clissát fel-
szabadítani kellett volna, a törököktől nem csak megvoretett, hanem el is fogatott, so-
rogo pedig azélylyel vorotott. Paradeiser a vár vedelmére ugyan mindent nagyon órá-
lyesen elrendezett, de az előbb említett okok miatt a siker előkészületeinek meg nem fo-
lolt; ezen felül a várőrségtől, melynek tizen-
négy száz magyarból, tizenhárom száz német-
ből, négyszáz lovas és száz karabius lovag-
ból kellett volna állnia, sokan is hibáztak, kik a rozsz és rondelen fizetés miatt a vár-
ból elesztek.

Egidij utáni szorán, szeptember hó 6-án Mahomed Kijja Palin mellett a posványos Kanizsa patakon átment, és hadával Kaniz-
sa várának déli részén a kevéssel előbb el-
pusztított Bajtai várda mellett telepedett lo.

Másnap Ibrahim nagyvezér az éjszaki ré-
szén egy dombra szállt táborba a főhaddal, de utóbb tanácskozást tartván, Nauf és A-
senn szigeti parancsnokokkal, kik jobb hely-
ismérettel bírtak, innen táborával eltávoztól és Palin alatt Mohemottól egyesülvén, tábor-
ba szállt. Innen négyezer lovasat küldött ki, hogy az ellenségre ügyeljenek, és akadá-
lyozzák a nataláti várségijség jövőtelét. E-
köz a tatárok az egész környéket bebaran-
golták és pusztították, de Zrinyi gróf őket kemé-
nyen megvortvén, a táborba vissza írta. A törökök a vár körül a fákat és nádasat lová-
gatták, óvell a lyukakat botlontani, és a földet egyengotni tórokedvén. A déli részre kétozer ember parancsoltatott, hogy ott az ágyu-telepek felállítása után a várfalak ágyuztatását megkezdjék.

Paradeiser, kinek parancsára az ostrom kezdétn a mezőváros leégtezt, az első ro-
hamnál nagyon vitézül tartotta magát; az ágyukat igen előnyösen elhelyeztetvén az ellenségnök nagy kárt okozott, míg a török ágyu-telepek az első tíz nap alatt a várnak semmi kárt so tettek, ugy, hogy aztán el-
költök magukat löszor megkímélés vógett az ostromlással lassabban bánni.

Az ostromlást Zrinyihoz folyamodtak segélyért, ki is őket lovolóban biztosította, hogy az ismert vitéségtől morocouri herozeg tábo-nokkal egyesülve, a várt felszabaditandja.

Zrinyi felkérésére és Rudolf császár paran-
csára Kanizsa vár felszabadítására jötték; fő-
herozeg Ferdinand, az utóbbi második Fer-
dinand magyar király, mint főparancsnok; seregében mint ezredes volt, az utóbb oly hí-
res lett Tilly, más nevén gróf Tsorklao Já-
nos, hatszáz nehéz vasas lovaggal.

A morocouri herozeg, Lothringiai Fülöp Manó szeptember hó 16-án nyoloz ezer válg-
tatott népből álló sereggel jött a francia Chaligny gróf kíséretében. Vele egyesültek Nádasdy Ferenoz, Thúrzó György, Baththyáni Boldizsár, Zrinyi György, Draško-
vics János, Kolonics és Herberstein Szig-
mond gróf altábornokok, ugy, hogy a herozeg october hó hatodikáig egy huszonöt ezer emberből álló hadsereggel bírt.

Ezen sereg a rozsutak, és mocsárok, vagy más ismeretlen okok miatt nem ment egy-
enesen rendeltetése helyére, hanem jó ideig a Balaton partján Szemenje körül tanyázott, ugy, hogy az alsóbb rendű tisztek, és közem-
berek már is sugódtak a hosszas vesztoglés miatt, mert elfogyott az élelem, és lovaik takarmány hiányában dögleni kezdtek, ellen-
ben a hatvan ezer főnyi török tábor a leg-
nagyobb kényelem közt dörgötte ágyút a vár alatt.

A herozeg végre egy kém által tudta meg a vár szorongatott helyzetét, és, hogy az ostromműveletek már az aknázásig mentek. An-

knázásánál csak az volt a szerencse, hogy pár lábnyl ástára már a víz feltöltött, ebbeli fáradságukat megszemlítették; a herozeg tehát látván, hogy további késésük a vár elvcsztését vonhatná maga után, kiadta ren-
delteit, s szeptember hó 31-én a sereg Kanizsa felől utnak indult. Midőn szeptember hó 23-án a Mura balpartján haladván a sormái völgybe vonultak, a körüllevő dombokat el-
lenségés lovasággal elfoglalva látták. Itt volt tehát az első ósszölkülözés, melyben Chaligny franciai visszavonulni kénytelenitet-
tek. Gróf Tilly ezredes Chaligny segítségére sietett, de a törökök jól begyakorolt lovasi által szorosán körülfogott, és csatára kény-
szorítottak. Ez alatt a baloldalnál fekvő völgy torkából tömentelen sok jánicásr tódul elő, és egyenesen Herberstein hadosztályát akarta a sereg zömétől ószakasztani, de a császáriak dühös megruhanásainak mint egy érozfal álltak ellen, s a rendet megtartva hatalmas visszaverték a jánicárokat. A futó jánicák a többi törökök is maga után huzza, ugy, hogy az egész török sereg rendetlen futásnak erodt, és ágyut elvesztésével hogynök, völgynek táborába visszakergette-
tett. A korgoték közt volt legelőb Tilly ezredes, ki a harc mezében észre soon vette, hogy megvált löve. Tilly annyilvesszőt, mely-
lyel megvált löve bosszusan testéből kiránt-
ván, avval a vele szemközti jövő Agát meg-
vendegelte, az aga ugyan meghalt, de ő is ósméltelendül rogyott lo lováról. Tilly a sok vérvesztés miatt súlyosan megbetegedvén, a Kanizsa körül folyt csatákban több részt nem vehetett.

Másnap megint támadtak meg a törökök táborunkat, és pedig oly hevosen, hogy a csata három óráig tartott, és 2000 Speli és 1000 Janicsár, a keresztény hadból pedig 400 ember maradt a csatamezőn; a törökök ezenkívül még tizenégy ágyut is vesztettek. Azonban az ellenség a mienknél csaknem háromszorta erősebb lévén a vár felszabadítására, vagy erősbítésesikerés nem törté-
hetőtt. A tábor ezenfelül élélms szorokban is kezdett hiányt szenvedni, minthogy a nagy bajjal véghez vitt szállítások tatárok és törökök által vagy ólvógtattak, vagy ólvógtattak.

October hó 13-án a hadvezérek, Fülöp herozeg és Kolonics kivételével, mind a visszavonulására határozta el magukat, melyet a herozeg, noha tatárok és törökök által szüntelenül üldözött, mégis romokul véghez vitt.

Lucza utáni pénteken october hó 20-án, negyvennégy napi bajos és aggodalmas ostrom után, minthogy most már a segítségnek minden reménye is eltűnt, Paradeiser az őrség szabadon bocsátásának kikötése mellett meghódolt, és Kanizsa várát a törökök átadta. Az őrség minden ingóságával és fegy-
verével szabadon bocsátott és a Mura folyóig kíséretelt. Ibrahim nagyvezér kis Haszánt Kanizsa vár parancsnokává tette, és a várat őrséggel ellátván, innen haza indult.

Nagy Kanizsa megvétele, súlyos csapás volt az országra, a vár lévén az ország délnyugati maradványainak fő vódhelye. Paradeiser várkapitány, két más tisztjével és az őrmesterrel honárulási keresztet mint börtönbe tetézték, és néha Paradeiser véd-
írata, melyben híven az ostrom történetét le-
írta, száz lvrá torjedett, mégis bírói ítelet követoztében mindnyájan kivégeztettek. Paradeiser Bécaban a Hof nevű téren 1601-ki novemberhó 20-án jobb keze lovagatása után lefejeztetett, Naza Pongrácz kanizsai őrmester pedig, mivel a törökkel cimborált, nyolvódtól fosztatott meg, és csak azután akasztott föl.

A vár 90 évig maradt török kézben. 1601-ben már Kanizsa visszavétele meg-
kíséretelt.

(Folyt. köv.)

ÜZLETI HIRNÖK.

NAGY-KANIZSA, aug. 20. Ha üzleti tudósításunkat egy kezűk: gabna lanyha és óleó) a mit csudálul nem lehet. Azt állítottuk mult számunkban, hogy alá szállinja kell; de nem tudtuk, hogy az élet ára váratlanul csökkenni fog. És még most sem hit-
jük, hogy valójában aláállított. A szűgös utánkérdések előbb nagy részben kielégíteni, az úros magiá-
kat megoltéul kell, a mire csak szeptember vagy octoberben lesz eset. Hajlandók vagyunk hisni, hogy azon pontot még nem értük el, miszerint a peroxben még további visszameneteltől féltünk kellene.
Jelenlegi árak alsó-austriai mérőkész a helybelli piacón: Buzs 85-88 ósja 4 frt 50 kr., 5 ft 10 kr., Hozs 78-79 fontos (3 frt) — kr., 3 frt 10 kr. Kukoricza 84-85 fontos 2 frt 50 kr. Árpa seifűzéshoz

való, 70-73 fontos 2 ft. 10 kr. Zab 45-47 fontos 1 frt. 10 kr. Pohánka első-rendű 2 frt — kr., Pasanly fehér 4 ft 30 kr., tarka — frt — kr. Gubó első rendű mársája 10 frt 30 kr. Szilvapálinka 20 foku — frt — kr. hordóval együtt. Főrköllypálinka 20 foku — frt — hordóval együtt. Mész — frt — kr. Borkő 26 — frt. Nyerabörök — frt, ökr. és tóhénsörök — frt, és busabörök — frt mázsánként.
Börök. fehér és vörös (schiller) 1862- és 1865-ki vidékünkbell — termés 8-9 frt. Villányi és szegszárdi fekete 1866. 10-12 frt. Új honi bur vörös (schiller) és fehér 4-6 frt kr. Balatonmelléki borok 1863- és 1865-iki fehér 12 frt. akónként. Vissz 115 frt — kr. Kéz — frt — kr. Közönséges gypaju határvideki ára — frt. Pohér rongy ára 8-9 frt kr, fekete 4-4 1/2 frt.

N.-kanizsai piaczi árak augusztus 20.
Borsó itejeje 24 kr., Lencse itejeje 14 kr., Bab itejeje 4 kr. Köles ite. 8 kr., Burgonya mérője — kr. 1 ft 20 kr. Marhahus fontja 17 kr. Juhhus fontja 10 kr. Sert'shas fontja 24 kr. Szalonna mársája 32 frt — kr. Zsír fontja 40 kr. ÉLángilást mársája 13 frt — kr. Zsemlyelást mársája 11 frt — kr. Kenyérilást fontja 9 kr. Kukoriczalást fontja 6 — kr. Arpadirg fontja 20 kr. Köleskása fontja 10 kr. Rizskása fontja 20 kr. Paolaj fontja 60 kr. Rozscolaj fontja 32 kr. Lómagolaj fontja 40 kr. Új bor itejeje 10 kr. — Ó bor itejeje 14 kr. Pésti sör itejeje 14 kr. Kanizsai sör itejeje 10 kr. Gabona-pálinka itejeje 40 kr. Törköly-pálinka itejeje 30 kr. Szilva-pálinka itejeje 60 kr. Nyers fagygyó mársája 60 frt. — kr. Óntótfagygyó-ágyertya fontja 30 kr. Mártott fontja — kr. Szappon fontja 24 kr. Bó fontja 10 kr. Keményfa óle 7 frt — 2r. Puhafa

óle 6 frt — kr. Nyersfa óle 6 frt — kr. Paszán mérője 35 kr. Széna mársája — frt 80 kr. Szalma u. 60 kr. Kender fontja 40 kr. Lón-fontja 60 kr.
Bécsi pénzárfolyam augusztus 20.
5%, metaliquos 56.70; 5% noma. kálcsón 66.70; 1860-ki Alladalmi kölcsön 85 . 30; bankrészvénycok 6.93; hitolintézetil részvénycok 182.40; London 125.40; ózúst áglc 122.75; arany darabja 5 frt 99 kr.
Felolós szorokoztt: Wajdlts József.

